

бажання завдання які вимагають активного мислення, цілеспрямованого переборення труднощів [1].

Література:

1. Богдан Я. Нестандартні підходи у викладанні географії // Рідна школа. – 1999. - №1 – С. 64-65.
2. Даргинський А.В. Методика преподавания географии: Учеб. пособие для студентов геогр. специальностей пед. ин-тов. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1975. – 368с.
3. Типи ігор у шкільній географії // Позакласний час. – 1998, №5. – С33-36
4. Винокур М. С., Скуратович О. Я., Листи опорних сигналів і структурно-логічні схеми на уроках географії. –К.: Рад. Школа, 1990 рік. С.42-48.

ГРЕЦЬ О. В.

НАСЛІДКИ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА ВЗДОВЖ БЕРЕГОВИЙ ПОТІК НАНОСІВ НА ПРИКЛАДІ АКУМУЛЯТИВНОЇ СИСТЕМИ ТЕНДРА – ДЖАРИЛГАЧ

Актуальність. Важливою складовою частиною природної берегової системи Тендра — Джарилгач є вздовж береговий потік наносів — явище масового переміщення наносів вздовж берегу в одному напрямку за тривалий відрізок часу. Даний вздовж береговий потік наносів є головним фактором розвитку акумулятивної системи і порушення основних його параметрів може призвести до непередбачених порушень екологічної рівноваги в екосистемі. А при функціонуванні в даному регіоні берегозахисних споруд може порушити рівновагу. Саме тому є доцільність провести аналіз сучасного антропогенного впливу на вздовж береговий потік наносів.

Завданням даної роботи є проаналізувати закономірності розвитку і наслідки антропогенного впливу на вздовж береговий потік наносів на прикладі акумулятивної системи Тендра-Джарилгач.

Загальна характеристика вздовж берегового потоку наносів.

Вздовж береговий потік наносів характеризується: потужністю, ємністю та насиченістю [3,5]. *Потужність* – кількість наносів яке переміщується вздовж берега за рік в певному напрямку. Якщо потужність дорівнює ємності, то енергія хвиль або прибою витрачається лише на транспорт наносів вздовж берегу. В такому випадку кажуть, що потік насичений, при цьому процесів абразії та акумуляції не спостерігається. Відповідно, насиченість потоку це відношення потужності до ємності. У випадку коли це відношення менше за 1, потік ненасичений. В такому випадку на ділянці транспорту наносів утворюється зайва енергія хвиль, яка витрачається на руйнування берегу. Коли насиченість потоку більше за 1, тобто ємність потоку падає, в береговій зоні створюються умови для накопичення наносів, вони відкладаються та формують акумулятивні форми.

Складові елементи вздовж берегового потоку наносів. Кожний вздовж береговий потік наносів складається з трьох складових ділянок. Перша ділянка, *зона зародження потоку*, її ширина коливається від кількох сотень метрів до кількох десятків кілометрів. В межах такої ділянки зародження потоку домінуючим процесом є абразія, акумуляція майже

не спостерігається, або має сезонний характер, саме тому для цих ділянок типовим є домінування абразійних форм берегового рельєфу - кліфів та бенчів. В межах ділянок зародження потоку, завдяки потужній абразії, в берегову зону потрапляє певна кількість уламкового матеріалу, яка згодом перетворюється на прибережно-морські наноси.

Друга ділянка, має назву *ділянки транспорту наносів*, бо саме в її межах відбувається масове переміщення прибережно-морських наносів вздовж берегової зони. Ця ділянка характеризується найбільшою протяжністю серед інших, вона може досягати кілька сотень кілометрів. В межах цієї ділянки потік є насиченим, тобто в береговій зоні не відбувається домінування абразії чи акумуляції. Саме тому в межах ділянки транспорту наносів в береговій зоні існують незначні за розмірами, як абразійні, так і акумулятивні форми рельєфу.

Третя ділянка *зона розвантаження потоку наносів*, коли прибережно-морські наноси починають накопичуватись в межах берегової зони та утворюють значні за розміром акумулятивні форми. Такий процес відбувається коли падає ємність потоку, як правило при будь-якій зміні напрямку берегової зони. Саме тому протяжність ділянки розвантаження коливається в межах від кількох метрів до кількох сотень метрів.

Особливості вздовж берегового потоку наносів акумулятивної системи Тендра-Джарилгач. В регіоні дослідження вздовж береговий потік наносів має певні природні особливості. Насамперед, він має сезонну спрямованість, тобто в теплу пору року, переміщення наносів відбувається вздовж берегової смуги з заходу на схід, це пов'язано з домінуванням в цей період вітрів південно-західного напрямку. В холодну пору року переміщення наносів відбувається у зворотному напрямку - зі сходу на захід. Фактично це два різні потоки, але вони охоплюють однакові території та переносять уламковий матеріал вздовж однієї природної системи [2,4].

Вздовж береговий потік наносів регіону дослідження також характеризується трьома складовими частинами. В теплу пору року він зароджується на підводному схилі біля центральної частини Тендрівської коси, в межах підводної реліктової форми. Домінуючі в цей період хвилі приходять з південного-заходу, саме тому переміщення берегових наносів відбувається в північно-східному напрямку. Ділянка транспорту наносів, в регіоні дослідження, за умов природного розвитку території, охоплює притулену кінцівку коси Тендра, ділянку корінного берегу між с м т Залізний Порт та Лазурне, та майже всю морську частину коси Джарилгач. Ділянка розвантаження знаходиться в межах віддаленої кінцівки даної коси.

У випадках коли в теплу пору року деякий період часу домінують хвилі, що приходять зі сходу або південного сходу, від ділянки зародження формується малий потік в бік віддаленої кінцівки Тендрівської коси. В роки, коли вітри з південного-заходу та південного-сходу майже дорівнюють один одному, масове переміщення наносів відбувається лише від зони зародження у бік кінцівки Тендри.

В холодну пору року, коли в регіоні дослідження домінують хвилі зі сходу та північного-сходу, ділянка зародження потоку знаходиться на підводному схилі, біля віддаленої кінцівки коси Джарилгач. Рух потоку наносів, в цей час, спрямований на захід в бік Тендри, коли дмуть дуже сильні вітри, ємність потоку збільшується, а реальна кількість наносів ні,

саме тому на ділянках транспорту наносів в зимовий період відбувається активізація абразійних процесів. Зона розвантаження потоку в цей період знаходиться в межах берегової зони відділеної кінцівки Тендри.

Особливості антропогенного впливу на вздовж береговий потік наносів регіону дослідження. З моменту створення перших берегозахисних комплексів в 80-х роках, режим вздовж берегового потоку наносів значно змінився. Будівництво берегозахисного комплексу в західній частині берегової зони с м т Залізний Порт призвело до того, що в межах ділянки транспорту наносів, з навітряного боку хвилерізів, утворились умови для зменшення ємності потоку. Саме це призвело до потужної акумуляції прибережно-морських наносів в межах комплексу (ширина пляжу-понад 80 м), але саме це і спровокувало потужно абразію на прилеглих ділянках цієї берегової природної системи, що розташовані східніше. Враховуючи те, що найбільша кількість наносів в межах потоку переноситься до глибини 6 м, досить значна кількість прибережно-морських наносів була виловлена з руху та накопичувалась в межах, так званих, кишенькових пляжів. Внаслідок цього подальший рух потоків вздовж берегової зони регіону, характеризувався значною не насиченістю. Хвилі значну частину своєї енергії почали витратити на руйнування берегів в межах ділянки транспорту наносів, як наслідок руйнується фронтальна частина акумулятивної системи в межах берегозахисних комплексів с м т Залізний Порт і с м т Лазурне. Саме це було головною причиною посилення абразії в корінній частині системи в межах берегової зони на схід.

Зі створенням берегозахисного комплексу в межах західної частини с м т Лазурне (2005р. 4 хвилерізів довжиною понад 70м, шириною 10м), а східніше локальні споруди, вздовж береговий потік наносів відчув ще більші зміни. Значно послаблений після проходження вздовж берегозахисного комплексу в с м т Залізний Порт, він зустрів на своєму шляху нову потужну перешкоду, яка сприяє зменшенню ємності потоку - новий берегозахисний комплекс. Прибережно-морські наноси накопичуються в межах кишенькових пляжів нового комплексу, потік стає дуже ненасиченим, енергія хвиль починає витрачатись на руйнування берегової зони на схід від нього. Таке становище спровокувало катастрофічну абразію та прискорило темпи розмиву вузької частини коси Джарилгач, що може спричинити до формування острова.

Висновок:

- сезонний характер переміщення прибережно-морських наносів в регіоні дослідження: в теплу пору року переміщення наносів відбувається з заходу на схід, в холодну - у зворотному напрямку;

- створення берегозахисних комплексів береговій зоні с м т Залізний Порт та Лазурне суттєво вплинуло на трансформацію об'ємів прибережно-морських наносів, які рухаються вздовж берегової зони системи. Це призвело до суттєвого призупинення темпів акумуляції в межах оголовків кіс Тендра і Джарилгач та посиленню процесів розмиву фронтальної частини цих форм.

- антропогенна зміна вздовж берегового потоку наносів може призвести до порушення єдиної літодинамічної системи Тендра-

Джарилгач і формуванню окремих островів однойменних, що призведе до активізації руйнування фронтальної частини цих форм берегу.

Література:

1. Зенкович В. П. Берега Черного и Азовского морей. — Москва: Географгиз, 1958.-375с.
2. Зенкович В. П. Морфология и динамика советских берегов Черного моря. Т. II. - Москва: Изд-во АН СССР. 1960. - 216 с.
3. Зенкович В. П. Основы учения о развитии морских берегов. — Москва: Изд-во АН СССР, 1962. - 710 с.
4. Котовский И. Н. Морфология и динамика морских берегов в пределах Херсонской области - Рукопись / Автореферат дисс. на соиск. ученой степени канд. геогр. наук. -Киев: Инст. географии АН Украины, 1991,-19 с.
5. Леонтьев О. К., Никифоров А. Г., Сафьянов Г. А. Геоморфология морских берегов. - Москва: Изд-во МГУ, 1975. - 336 с.

ЖАДАН І. А.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ХРИСТИЯНСТВА – ПРАВОСЛАВ'Я, КАТОЛИЦИЗМ, ПРОТЕСТАНТИЗМ, ЇХ ПОДІБНОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ

Під час вивчення теми "Населення Світу" в курсі соціально-економічної географії світу передбачене вивчення основних світових релігій. Але, як показує практика, досить часто під час розглядання християнства учням дуже важко розрізнити три його основні гілки – православ'я, католицизм, протестантизм. Тому пропоную коротку порівняльну характеристику трьох гілок християнства, яку можна використати під час вивчення даної теми.

Християнство — друга за часом виникнення (після буддизму) світова релігія, яка охоплює три головні напрями — православ'я, католицизм, протестантизм.

Християнство є найпоширенішою релігією світу, яка має до 2,5 млрд. послідовників, з них 3/5 - католики, 1/3 - протестанти, 1/10 – православні [6].

Католицизм поширений у країнах Південної Європи, а також у Франції, Польщі, країнах Латинської Америки окремих країнах заходу та півдня Африки, на Філіппінах; протестантизм - у країнах Північної Європи, деяких країнах Середньої та Центральної Європи, у США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії. Православ'я дотримуються греки, народи півдня Центральної Європи (серби, македонці, болгари), країн СНД (росіяни, українці, білоруси, грузини тощо) та Ефіопії [6].

До православ'я відноситься зокрема старообрядницька церква; католицизм є греко-католицький і римо-католицький. А протестантизм представлений зокрема лютеранами, реформатами, євангельськими християнами, баптистами, п'ятидесятниками, харизматами [4].

Розглянемо історію виникнення трьох гілок християнства.

З розколом Римської імперії у 395 році на Західну та Східну розпочався процес розділення Римської та Константинопольської церков, який остаточно завершився у 1054 році. Як наслідок, утворилась Католицька церква (з грецьк.— вселенський), та Православна (з грецьк.— правовір'я).